

PRASEV

TOMAN BRAD

Tomáš Brad, Depo - umělecké dílny, 28. 1. 2015

Dne 27. ledna 1945 byl osvobozen osvětimský koncentrační tábor. Kéž by si byla ruská vojska tenkrát mohla pospíšet a osvobodit Osvětím jen o několik měsíců dříve... Snad by se bylo zachránilo téměř osmnáct tisíc českých židů, které sem deportovali z Terezína v září a říjnu roku čtyřiačtyřicátého. Poslední transport těchto lidí vypravili do Osvětími 28. října a oni byli i posledními oběťmi masových vražd páchaných v této továrně na smrt. Již začátkem listopadu v ní hitlerovci ukončili provoz a zanedlouho vyhodili tamní plynové komory do povětří.

Terezínské židy na konci října ještě hitlerovci stihli zahubit v tomto hrůzném komplexu. Marné bylo hrdinství osvětimských uprchlíků Vítězslava Lederera, Alfreda Wetzera a Waltera Rosenberga, jimž se podařilo dodat svědectví o pravém účelu zdejšího tábora spojenecké cizině. Žádná totiž varování ze zahraničí neodradila nacisty od dalších masakrů českých židů. A tak tedy i ony dlouhé zástupy z podzimu 1944 se přidaly k těm tisícům českých občanů, zavražděných v březnu a červenci toho roku v osvětimském Birkenau i k tisícům dalších, kteří zahynuli před nimi.

Jaká slova při vzpomínce na ně přicházejí mi dnes na mysl, aby, vyjádřena, neupadla do hluchých frází? Rozhodně nechci opakovat rčení, která tak často slyšíme na smutečních shromážděních k výročí tragedie holocaustu i tragedií jiných, že totiž musíme učinit vše, aby se už nikdy neopakovaly. Neboť co vlastně můžeme učinit my, prostí, bezbranní lidé? Čemu kupříkladu můžeme zabránit my, kteří jsme přežili onu genocidu a jejichž životní čas se už povážlivě nachyluje? Vždyť nejen ti bezbranní, ale bohužel ani mocní tohoto světa nejsou s to zabránit dalším katastrofám, protože zlo, krutost a nenávisť jsou imanentními vlastnostmi lidského pokolení. Zloba pramenící z politických, náboženských, národnostních, ale i z jiných příčin, je pevně zakořeněna.

Jsou boje a války, které ovšem i slušní, mírumilovní lidé musejí vést - a právě oni. Musejí vést boje a války proti zlu, aniž by však měli naději, že v nich v dohledné době zvítězí, zvítězí-li vůbec někdy. A tak snad hlavním, čím mohou i všichni bezbranní našeho společenství, všichni bemocní přispět tomuto zdánlivě marnému, avšak nutnému úsilí, je pevné jejich předsevzetí, že vždy a všude zůstanou slušnými lidmi.

Tímto posláním bych měl svou převážně chmurnou úvahu uzavřít. Ale chtěl bych přidat ještě krátkou osobní vzpomínku na svůj příběh, příběh přece jen optimističtějšího ražení. Když se v létě 1944 likvidoval tak zvaný rodinný tábor českých židů v osvětimském Birkenau, byli jsme my, tehdy čtrnácti a patnáctiletí chlapci vlastně odsouzeni na smrt, nebyli jsme totiž ještě ve věku práce schopných vězňů. Tu náhle v onen čtvrtek, šestého července přišel do tábora dr. Mengele. Snad někým přemluven či z vlastního rozmaru uspořádal mezi námi v poslední chvíli selekci, poskytl nám poslední naději na život. Z mnohačlenné skupiny vybral asi devadesát chlapců, které odeslal do sousedního tábora. A stalo se, že z této skupiny přežila snad polovina jejích členů, tedy počet neuvěřitelně vysoký, uvážíme-li, kolik přežilo jiných stejně starých hochů, deportovaných ze svých domovů do ghet a likvidačních objektů na Východě.

A mnozí z oněch někdejších chlapců z Birkenau, dnes už téměř osmdesátiletí, stále ještě žijí rozseti po celém světě. A mají děti a jejich děti mají rovněž své potomky. Takže bych mohl závěrem stvrdit, že i oni, vlastně lépe řečeno my jsme se zasloužili, že ani židé z české země se nestali tou „vyhynulou rasou“, jak předpokládaly šílené nacistické plány, že i my jsme zvítězili nad Adolfem Hitlerem a jeho zločinnou říší.